

Muhulane

Nr 10 (287)

Viinakuu 2013

Muhu leht

Muhu valla arengukava 2014-2020 avalik arutelu

4. november, algusega kell 16:00 Muhu Põhikooli saal

Täpsem info:

Mihkel Jürisson (projekti-juht)

mihkel.jurisson@muhu.ee,
tel: +372 5345 2022

Hellamaa raamatukogus

Esmaspäeval, 7. oktoobril kl 17.30 on Hellamaa raamatukogus (küla keskuse saalis) tervisenõustaja Marika Blossfeldti **loeng tervislikust toitumisest** ja samas esitleb ja müüb ta oma raamatut "Looduslik toit. Täisväärtuslik elu".

M.B. on lõpetanud New Yorgi Integratiivse Toitumise Instituudi ja on American Association of Drugless Practitioners poolt akrediteeritud holistiline tervisenõustaja.

Teisipäeval, 22. oktoobril algusega kell 11.00 toimub Hellamaa raamatukogus (küla keskuse saalis) Albert uustulndi 88. sünniaastapäeva tähistamiseks koosviibimine "**Albert ei unune**".

Kavas: Lühiülevaate raamatutest annab Anne Leesla

Albertiga seotud mälestusi pajatab Hillar Uustulnd

Uustulndi laule esitab Meelis Mereäär.

Kohaliku omavalitsuse valimised vt lk 4-5.

ISSN 1736-289X

Meie kooli naabermaja – Muhu koguduse pastoraadihoone

Võim on paergust hea, a laste käest nõuab nõnna palju, muudkui õpi-õpi-õpi... Nõnda lausus Aadu Kadakas „Siin me oleme!“ filmis, ja tõsi tema on.

Muhu kooli kaheksandikud saavad praegu kõige muu õppetöö kõrvalt rinda pista uurimusliku loovtööülesandega, mis riiklikult püstitatud ja õppekavas kirjas. Klassijuhatajal on auametiks olla selle töö juures koordinaatoriks ning kogu protsess käima lükata, leida koostööalteid inimesi ja juhendajaid.

Teemade valikuks oli aega napilt, seega haarasime esimesest ölekõrrest – sai heidetud pilk kunstiklassi aknast õue, silma paistis vana pastoraadihoone. Otsustatud! Uurime selle väärika maja hinge ja elulugu seest ning väljast. 2013. aasta on Eestis pühendatud kultuuripärandile. Mis on kultuuripärand? Kuidas see tekib? Kellele see kuulub ja kuidas meid puudutab? Otsime meiegi nendele ja töö käigus kerkivatele küsimustele vastuseid.

Kodu-uurimuslik rühmatöö sisaldab nii praktilist kui teoreetilist lähenemist. Alustasime praktiliste tegevustega, mille sidusime kenasti Muhu Pärandikooli ja Inna Ligi poolt käima lükatud puitakende restaureerimise õpitubadega. Nii saime pastoraadihoonega lähemalt tuttavaks. Lisaks oli 14. septembril au kinnitada

hoonele kultuurimälestise tunnusemärgi, kuigi registrisse kandmise protseduurid jäid juba 1998/99 aastatesse, mis on just täpselt meie 8. klassi õpilaste sünniaastad!

Praktikumiperiood lõppes 27. septembril õppekäiguga, st osalemisega pärandiralli hooaja lõpuüritusel Saaremaal ja Muhus, kus toimus kolme peatusega viimane etapp: Põide kirik - Põripõllu - Liiva. Pärandiralli on kultuuripärandi aasta üks tähtprojekte, mis kestis kevadest sügiseni. Pärandiralli eestvedajaks on Eesti Vabaõhumuuseum koos kultuuripärandi aasta toimkonnaga. Meie kaheksandikud esinesid õhtul pastoraadimajas väikese ettekandega oma uurimustöö eesmärkidest ja algusjärgust. See ei olnud veel kõik, Inna Ligi kiitis: "Kaheksandikud olid väga vahvad, saal kuulas neid hiirvaikselt ja eriti tore oli nende esituses lisalugu, kus Muhu kirikhärra tütar oli lihunikupoisiks" (selle loo eest tänusõnad Liiva raamatukogu juhatajale Erikale Pintsile).

Sealmaal oma töödega oleme. Nüüd järgneb info- ja mälestuste kogumise periood, et siis kevadeks uurimustöö teoreetiline osa kaante vahele saada. Klassis on 11 õpilast – just paras arv, et igale jaguks üks killuke uurimiseks. Aimest igatahes jagub – kirikla, kool mitut puhku, sidekontor-keskjaam, kino, söökla, ja mõndagi veel, mida ja keda selle majaga seoses uurida. Kõike kogetut seostame ka tulevikunägemuste ja maja edaspidise käekäiguga.

Ootame tänuga kogukonna abi ja rõõmsat tuge. Helistage ja kirjutage meile, kel miskit huvitavat meenub.

Klassijuhataja **Anu Kabur**
(mob 505 6194, tel 45 98658, uueniidi@gmail.com)

ja **8. klass** koosseisus: Deinis Hütt, Tuuli Jõepera, Hälena Kikerist, Henri Luik, Hendri Maisalu, Merlin Mägi, Marili Rihkrand, Karen Saksakulm, Maris Valdmets, Pille Ülem, Ivar Äkke

Pärandirallist vt Meie Maa 30. septembri ja Saarte Hääle 1. oktoobri lehtedest.

Mari Alt 75

Palju õnne, tugevat tervist ja rõõmu igasse päeva Muhu valla kauaaegsele väga tublile vallasekretärile!

24. augustil sündis Sirlle ja Mart Kesküla perre tütar **Martaleen Kesküla**.

14. septembril sündis Monica Lori ja Kaido Päästeli perre **Karl-Meelis Päästel**.

Läheneb seltsitegevuse toetuse taotluste sügisvoor

Mul on hea meel teatada, et valla seltsitegevuse ja külaelu toetuste abil on sellel aastal tehtud palju asju, nagu näiteks sõidetud võrre ja autoralli võistlustel, saetud võsa ja sõidutatud prahikoormaid „Teeme ära“ talgutel, korraldatud Külasema laulu- ja tantsupäev, tõugatud vette Uisk, remonditud Tupenurme külakäike, mängitud võrkpalli Jaaniturniiril ja Muhu Volle etappidel, võisteldud mälumängus nii Muhus kui mandril ja kõrgel tasemel, parandatud Liiva pastoraadi aknaid ja Koguva kiike, kuulatud muusikat Küünikontserdil ja muudki veel.

Õnneks ei ole raha veel otsas ning uusi taotlusi oodatakse vallamajja hiljemalt **15. oktoobriks**. Eelistatud on need projektid, mille teostamiseks küsitakse raha ka väljastpoolt valda ning milles on omaosalus. Tuletan meelde varem taotluse saanutele, et kuu jooksul pärast projekti teostumist ootan valda teie aruannet ja kuldokumente valla poolt eraldatud summa kohta.

Soovin edukat kirjutamist!

Meelis Mereäär
rahade jagamise komisjoni esimees

Muhu Turismiinfopunktis oli tegus suvi

Muhu Turismiinfopunkt oli 2013. aastal avatud 15. juunist 20. augustini. Infopunktis käis sel perioodil kokku 1729 külastajat, mis on võrreldes eelmise aastaga 60% rohkem. Päevas külastas infopunkti keskmiselt 26 inimest, päeva rekord oli aga 59 inimest (13. juulil).

Kõige enam oli külastajate hulgas eestlasi (940), soomlasi (125), leedukaid (112), lätlasi (89), sakslasi (79), venelasi (41), poolakaid (18), inglasi (14), hollandlasi (13), hispaanlasi (12), prantslasi (11). Kokku külastas infopunkti 26 erineva rahvuse esindaja, päritolu jäi määramata 213 külastajal. (Vt lähemalt www.muhu.ee)

Saared on jätkuvalt populaarne sihtkoht. Väinamere Liinide andmetel kasvas kogu suve lõikes juunist augustini eelmise suvega võrreldes Kuivastu-Virtsu liinil sõidukite arv 9 protsenti ja reisijate arv 5 protsenti, Muhumaa ja mandri vahel sõitis tänavusel suvel 636 885 reisijat ja 236 503 sõidukit. Suurenev Muhust läbisõitjate arv on tohutu potentsiaal meie turismiasjalistele, mida täna ainult osaliselt

suudetakse ära kasutada. Külalastatavust mõjutavad positiivselt traditsioonilised üritused, mis on saanud paljudele oluliseks suve osaks (Muhu Päevad, Juu Jääh, Muhu Jooks, aga ka Saaremaal toimuvad ooperipäevad, merepäevad jne). Mingil määral mõjutab reisiplane ka ilm ja sel suvel oli ilm igati puhkajasõbralik.

Kui möödunud aastal räägiti siseturistide vähenemisest, siis sellel suvel võib nii infopunkti kui ka Muhu majutusasutuste I poolaasta statistika põhjal väita, et eestlased on hakanud rohkem Eestis ringi sõitma ning ka turismiteenuseid kasutama. Turismiinfopunkti külastas sel suvel võrreldes eelmisega kaks korda rohkem eestlasi.

2013. aasta suvel kasvas eelnenud aastaga võrreldes naaberriikidest lausa seitse korda infopunkti külastavate leedukate arv. Kõige suurem langus toimus venelaste osas – neid oli sel suvel kaks korda vähem kui eelmisel.

Annika Auväär
Muhu valla arendusnõunik

Muhu volikogu kandidaadid
Kadi raadios järelekuulata
Internetis <http://kadi.ee/>
keskpaev-30-09-13/

Kes kaitseb pärandkultuuri?

19. septembri Saarte Häälest tasub lugeda arhitektuuriloolase Jaan Tamme arvamusetervise kiviaedade ehitamisest ja ajalooliste kiviaedade - eelkäijate pärandi kadumisest.

Muhu reklaamimisest

Estraveler 2013. a suvel: Muhu ei ole Saaremaa ja ka Pädaste mõis kipub saarest vahel kuulsam olema. Muhu reklaamijaga jagasid oma reisikogemusi, alustades Martin Kivisoo ja Tihuse hobuturismitaluga, mine-mata mööda muinaskultuurist, jõudes ära käia jaanalinnu- ja kangurufarmis, Koguvas, Jüri-Jaani talustuudios, Tõnise turismitalu Paenasel ja mitmes teises toredas kohas. Silma torkas mandrimeeste käänatud Muhul-Muhule, millega muhulane sugugi nõus ei saa olla. Kõige muuga küll: „Minge kaege, Muhu miljööd on vaimustavad...“

Vallavalitsuse istungitelt

3. september

Kinnitati Võiküla Lagle kü DP lähteülesanne. Planeeringu eesmärk on jagada katastriüksus viieks elamumaa ja üheks transpordimaa sihtotstarbega kruntideks.

Kinnitati Nautse k Kästiku-Mihkli DP lähteülesanne. Planeeringu eesmärk on jagada kü elamumaa ja maatulundusmaa sihtotstarbega kruntideks.

Muudeti Raugi k Kasesääre kü sihtotstarvet vastavalt detailplaneeringule (Kasesääre puhkeküla) 25% ärimaa ja 75% maatulundusmaa.

Väljastati projekteerimistingimused:

- Kuivastu k Ankrumü elamu ja sauna ehitamiseks ning väliskanaliseerimise ehitamiseks;

- Pädaste k Mihkli mü sauna ehitamiseks ning välisveetrassi ja väliskanaliseerimise ehitamiseks;

- Eesti Energia Võrguehitus AS-le Võiküla Roo mü elektrivõrguühenduse ehitamiseks.

Kooskõlastati Pallasmaa k Õiska mü puurkaevu asukoht.

Eraldati vahendeid reservfondist (neidudekoor Leelo).

10. september

Anti nõusolek maa ostueesõigusega erastamiseks hoone juurde.

Nõustuti Kesse k Jaani-Andruse kü

jagamisega – Jaani-Andruse ja Vatteri.

Määrati Põitse k Kesküla kü kahe erineva elamu koha-aadressideks Kesküla/1 ja Kesküla/2.

Väljastati kasutusluba Elektrilevi OÜ-le

- Rootsivere k Kaevu mü elektrivõrguühenduse pingekvaliteedi parendamiseks;

- Kuivastu k Ankrumü elektrivõrguühendusele;

- Nautse k Mikumü elektrivõrguühendusele;

- Kasuka alajaama Kaupluse fiidri pingekvaliteedi parendamiseks.

Kooskõlastati Kuivastu k Ankrumü puurkaevu asukoht.

Väljastati kaevetööde luba Lõetsa k Nurga mü eramu kanalisatsioonisüsteemi välisosa ehitamiseks vastavalt OÜ Augur koostatud ehitusprojektile.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud.

Eraldati vahendeid reservfondist (katlamaja).

19. september

Määrati Muhu valla poolt Muhu Hooldekeskuse sihtasutuse liikmeks Raido Liitmäe.

Väljastati projekteerimistingimused

- Kallaste k Uuetoa mü väliskanaliseerimise ehitamiseks;

- Empower AS-le Hellamaa k Jaanitule mü elektrivõrguühenduse ehitamiseks.

Väljastati ehitusluba päikesepaneeelidega elamu energiasüsteemi ehitamiseks

- Kesse k Jaani mü;

- Kesse k Vanaõue mü.

Eraldati vahendeid reservfondist valda tutvustava filmi „Muhu Triloogia“ toetuseks.

Vallavolikogu 25. septembri istungi päevakorrast

- Muhu valla 2013. aasta I lisaelarve esimene ja teine lugemine.

- Kohanime määramine.

- Jaoskonna komisjonide kinnitamine.

- Muhu Muuseumi põhi-määrus.

- Pooleliolevate projektide hetkeseisukorra tutvustamine.

- Informatsioonid: rahvaküsitlus; 8 kuu elarve täitmine.

Muhu Vallavalitsuses on võimalik tutvuda kõikide volikogu istungit puudutatavate materjalide ja lisamaterjalidega tööpäeval 8.30 kuni 17.00 ja valla kodulehel www.muhu.ee

Hea Muhumaa rahvas!

Vallamajast mööduja on kindlasti märganud kadakate vahele kerkinud hoonet. Muhu ja Ida-Saaremaa Sotsiaalkeskuse ehitusobjektile olemegi töödega jõudnud poolele teele.

Septembrikuu alguses sai kasutuselt maha võetud sümboolne pärg ja „majavaimuga“ loodud sõbralikud suhted suupistelaua taga.

Septembrikuu lõpuks on ehitusmeeste kõnepruuki kasutades hoone karp põhimahus valmis. Lõpetatud on kõik välisseinad ja enamik vaheseinu, peagi lõpetatakse katusepleki paigaldus, soojustatakse ja viimistletakse fassaade. Paigaldatud on sotsiaalkeskuse aknad ja välisüksed, hooneni on toodud vee-, kanalatsioon ja küttetrassi torustikud. Majas on betoneeritud esimese ja

teise korruse põrandad ja alustatud seinte ja lagede viimistlustöödega. Hulk töömehi paigaldab insenerisüsteemide torustikke ja kaableid.

Mul on siiralt hea meel, et sotsiaalkeskuse vundamendid, vahelaid, põhiosa müüritöödest ja katuse kandekonstruksioonid on

tehtud Muhu oma töömeeste kätega.

Kehte OÜ töömehed on teinud väga head ja kvaliteetset tööd, nad on südamega asja kallal.

Väga põhjalikku tööd valla ehitusspetsialist Indrek Võeras. Palju energiat ja aega panustavad projekti käigus Muhu vallavanem Raido Liitmäe ja Muhu valla eakate hooldekodu juhataja Aino Rummel.

Soovime peatöövõtjale tarkust, visadust ja kannatlikkust ehitusperioodi keerukama osa läbimiseks. Lepingu kohaselt antakse hoone vallale üle 26. detsembril 2013.

Foto ja tekst: isa poolt muhulane

Toomas Rihvk

Ösel Consulting OÜ

(ehitusjärelvalve)

Muhu ja Ida-Saaremaa Sotsiaalkeskuse ehitustööde seis 26. september 2013

„Noored ja ääred“ – osa 2.

Muhu Noortekeskus osales 21.-22. septembril teistkordselt ENTK poolt koordineeritavas projektis „Noored ja ääred“. Sel korral tulid meile külla Raikküla Valla Avatud Noortekeskuse noored. Mida siis koos ette võeti?

Kõigepealt tutvusid külalised noortekeskusega. Üheskoos uurisime ka Muhumaa kaarti, mängisime tutvumis- ja teisi mängu ning üsna pea asusime meie esimesele ekskursioonile. Esimene peatuspaik oli Rinsi kiriku juures. Noored jagati kolme gruppi ning kõigile sai ülesandeks etteantud teemadel fotosid teha. Pallasmaa rannas said noored sarnase ülesande. Üügu pangal pidid aga grupid tegema lühikese video. Peale videotegemist olid kõigil kohud parajalt tühjad, mistõttu järgmine reisisihtpunkt oligi „Mehed ei nuta“ söögikohta Kuivastus.

Kuivastus vaatasime üle ka uisulaeva ning edasi viis buss meid Koguvasse, kus muuseumis ootas meid Meelis Mereäär. Erinevaid põnevaid tegemisi jagas Meelise juhendamisel küllaga. Eriti näis noortele meeldivat karkudel käimine ning sigade ajamise mäng.

Noortekasse tagasi jõudes asusime õhtusööki valmistama; aega jäi ka mängimiseks ning üksteisega tutvumiseks. Õhtu lõpetasime vestlusringiga, kus arutasime Eestimaa probleemide üle ning selle üle, kuidas Eesti Vabariigi sajandat aastapäeva tähistada. Samuti tutvustasid Raikküla noored nende kodukandi vaatamisväärsusi. Nii Muhu kui

Raikküla ja Muhu noored koos noorsootöötajatega „kala all“.

Raikküla noored olid enne kohtumist saanud ülesandeks teha oma kodukohta tutvustava lühivideo. Põnev oli neid üheskoos vaadata ja kommenteerida!

Hommikul olid kõik varakult üleval. Laupäevane ilus ilm oli asendunud pühapäevase veidi vihmasema ilmaga, aga see meie tuju ei rikkunud. Üheskoos tegime hommikuse jalutuskäigu, võimlesime ja mängisime korvpalliplatsil. Peale jalutuskäiku tegelesime noorteka terrassil kunstiga – värvisime-maalisime toole, mis nüüdseks on oma kohad leidnud pastoraadihoones.

Pühapäevane ekskursioon viis meid Angla tuulikute juurde. Kõigepealt tegelesime ka Anglas järjekordselt kunstiga – väikestele dolomiiditahvlitele sai igaüks oma äranägemise järgi maalida, klepida ja graveerida maju, merevaateid, tuulikuid jne. Peale töötuba maitses supp ja kohapeal valmistatud leib ürdivõiga ülihästi! Ka soolaseid ja magusaid pannkooke ning õuna-

kooke pakuti. Kõigele ilusale lisaks, mida Angla tuulikumäel näha ja kogeda võis, meeldis kõigile noortele väga ka kohalik koer, kes kõigi külalistega sõbralikult kommunikeerus.

Tagasi Muhumaale jõudes oli aeg juba nii kaugel, et peale koristamist ja võileibade valmistamist tuli peagi hakata hüvasti jätma, sest Raikküla noorte praamilemineku aeg lähenes. Üheskoos tegime traditsioonilise „kala all“ pildi.

Täna kõiki noori, kes „Noored ja ääred“ projektis osalesid! Loomulikult tahan ma tänada ka Raikküla noortekeskuse töötajat Helen Hintsit, Muhu Muuseumi ja Meelis Mereäärt, Angla tuulikumäe ja Kuivastu söögikoha töötajaid, bussijuhti ja paljusid teisi, kes meie projekti õnnestumisele kaasa aitasid.

Kui on piisavalt aktiivseid ja osavõtlikke noori, siis on ka küllaga tegevusi noortele, takistuseks pole ka rahapuudus. See – tähtis on – OLE AKTIIVNE!

Arnek Grubnik

Maleva kontsert Eemu veski heaks

18. septembri Saarte Hääli ja 24. septembri Meie Maa kirjutasiid Maleva kontserdist Eemu veski hüvanguks. Muhu muuseum korraldas ürituse eesmärgiga juhtida tähelepanu noorte rahvuskultuurilisele kasvatus tööle. Samuti pöörati kontserdiga tähelepanu Eemu veski säilitamise ja arendamise vajadusele. Maleva on andnud kontserte üle kogu Eesti.

Muhu muuseum on talveperioodil avatud T-L kell 10–17.

Stipendiumifondi teade

Muhumaa andekad ja edukad õppurid, kes te peale keskhariduse omandamist olete asunud õppima ülikoolidesse, rakenduslikesse kõrgkoolidesse ja ametikoolidesse!

Muhu Valla Stipendiumifond ootab teie avaldusi stipendiumite saamiseks vallamajja kuni **20. oktoobrini** 2013.a.

Toetuse taotlejatel esitada **3** dokumenti:

1) **avaldus** (blankett kodulehelt www.muhu.ee)

2) **õppeasutuse tõend edasisõudmise kohta** (kinnitatud õppeasutuse poolt, kus on märgitud eriala, mitmes aasta, õppevorm - statsionaarne või mittestatsionaarne)

3) **väljavõte õpinguraamatust** (peaks kajastama õppeaine, õppeaine läbitud mahu, soorituse hinde, hindamise süsteemi).

Info tel.453 0672.

Hea muhulane!

Erakond Isamaa ja Res Publica nimekirjas on nii erakonna liikmeid kui ka parteituid muhulasi. Meie ühine eesmärk on tagada järgneva nelja aasta jooksul koduvallas stabiilsus ning viia elu edasi lähtuvalt oma tööspidamistest, kogemustest ja muhulaste vajadustest. Me teame, et meie geograafiline asend ja rahvastiku vanuseline koosseis ei ole meie suurimad trumbid, aga me teame ka, et muhulased on visad, ettevõtlikud ja vajadusel väga kokkuhoidvad. Leiame, et nii uue vallavolikogu kui vallavalitsuse ülesanne on olla eestvedaja, samas soovime, et iga muhulane nii kodusaarel kui mujal oleks aktiivne kaasamõtlev ja kaasaotsustaja ning vajadusel asjalik kriitiseerija.

Me teame, et iga antud lubadus on võlg ning lähtume oma programmis põhimõtetest, et kõik praegusel hetkel ettevõetud ning pooleliolevad tööd ja tegevused tuleb enne uute suurte lubaduste andmist teoks teha, samal ajal tuleb aktiivselt tegeleda saare tulevikuvisioonidega, et tagada elamisväärtne elu Muhus ka tulevikus.

Valla juhtimine

* **Muhu vald säilib iseseisva saarvallana (kui seda soovivad muhulased ise).** Muhu vallas elab või omab suvekodu piisav arv inimesi, Muhu vallal on hea finants- ja investeerimisvõimekus. Muhus on tugevad ajaloolised väärtused ja identiteeditunne, hästi on säilinud kogukondlik mõtteviis. Muhus on olemas esmatähtsad teenused ja Saare maakonna tõmbekeskuseks nimetatud Kuresaare jääb Muhust suhteliselt kaugele.

* **Jätksuutlik eelarvestrateegia.** Tagada tulevikuks jätkusuutliku ja tasakaalus oleva valla-eelarve vastuvõtmine. Eelarve peab vaatama ette pikema perioodi peale kui üks järgnev aasta.

* **Vallavalitsuse ja allasutuste komplekteerimine asjatundlike spetsialistide ja töötajatega.** Muhu tulevik sõltub suuresti haritud ja oma ala hästi tundvate motiveeritud spetsialistide olemasolust - ainult nii suudame tagada vajalikud teenused ja kompetentsi saarel.

* **Külavanemate ja -liidrite kaasamine.** Oleme veendunud, et väikese kogukonna edukaks toimimiseks peab töötama ka nn alt üles suhtlus. Vald omakorda näeb külavanemates oma abimeest ja käepikendust külas. Toetame külaseltside ja -seltsingute loomist

ning tagame nende ettevõtmistele toetuse läbi seltsitegevuse toetussummade vallaelarves

* **Muhu õppivate noorte ja suvemuhulaste parem kaasamine valla igapäevaelu ja tuleviku korraldamisel.** Palju Muhu noori, kes õpivad ametikoolides ja kõrgkoolides, saavad juba õpingute ajal oma teadmiste ja oskustega (ehitus, projekteerimine, metsamajandus, juriidika, sotsiaaltöö jpm) koduvallale toeks olla. Vald omalt poolt pakub praktikavõimalusi ja garanteerib vastavalt panusele ka tasu selle eest. Nii püsib ka meie noortel tugevam side kodukohaga.

Majandus

* **Valla teed.** Peale valla toimimiseks ja arengu vajalike hoonete valmimist lisame valla-eelarvesse vahendeid teede korralduseks. Paaril järgneval aastal säilitame eelarves vähemalt teede rahastuse praeguse taseme, jätkates valla teede järk-järgulist mustkatete alla viimist ja lõpetades Liiva spordihalli ja lasteaia parkla väljaehitamise. Nii vallateede kui ka Muhus asuvate riigiteede oluliselt paremaks hoolduseks tuleb jätkata valla poolt Koguva dolokivikarjääri kaevandusloa taotlemist, saamaks Koguvast kaevandatavad kogused valla ning kogukonna kontrolli alla, tagamaks keskkonnahoidlikku majandamist. Muu kontrollimehanism on lubamatu. Esimeses etapis tuleb korrastada karjääri lahtilõhatud ja korrastamata osa.

Koostöös Maanteeametiga tuleb jätkata riigimaantee teede mustkatte alla viimist ja Liiva liiklussõlme rekonstrueerimist ning rajame esimeses etapis jalg- ja jalgrattate (kergliiklustee) Liivalt Piirile. Alustada tuleb Piiri-Väikese Väina tamm ja Liiva-Hellamaa-Kuivastu jalg-jalgrattateede projekteerimisega.

* **Ettevõtlus.** Muhu jätkusuutliku tuleviku aluseks on mitmekesine ettevõtlus ja töökohad. Vallal on raske otseselt luua uusi töökohti, kuid vald saab olla ettevõtluse toetaja, suunaja ning läbirääkija erinevate tegevuste kaudu – vald arendab ettevõtluskeskkonda läbi vajaliku taristu (elekter, kiire internet, ühisveevärk, kanalisatsioon, teed) arendamise. Vallal peab olema selge ülevaade valla territooriumil olevatest võimalikest investorialadest ja ettevõtluspindadest. Vald peab tegema ka oma põhivara inventuuri ja nõudluse korral realiseerima endale põhilüükanete täitmiseks mittevajalikud kinnistud ja hooned ettevõtluse laiendamiseks.

likud kinnistud ja hooned ettevõtluse laiendamiseks.

* **Valla hooned.** Valla omandis olevad hooned peavad olema heas korras ja efektiivselt majandatud. Viime ellu ruumikitsikes oleva Muhu Noortekeskuse uute ruumide väljaehitamise Muhu spordihalli juurdeehituse näol. Kultuurimaja puudumisel parendada spordihalli tingimusi suuremate kultuuriürituste korraldamiseks, halvendamata sealjuures sportimisvõimalusi. Nii kujuneb spordihalli baasil välja Muhu kultuuri- ja vabaajakeskus, mis on aktiivses ja efektiivses kasutuses. Hindame ja peame ääretult vajalikuks Hellamaa külakeskuse toimimist sealse piirkonna keskusena. Tellime külakeskuse rekonstrueerimise projekti, mille alusel saab hoone tervikuna rekonstrueerida. Asume lahendama mõistlike hindadega elamisvõimaluste puuduse probleemi Muhus, ehitades esimese etapina välja sotsiaalpinnad praeguse hooldekodu ruumides.

* **Turism.** Turism on Muhus oluline majandusharu ja näeme vajadust selle toetamiseks läbi valla-eelarve (Muhu tutvustavad voldikud, infopunkt jms). Aasta-aastalt on suurenenud rattaturistide hulk ning seetõttu tuleb korrastada või osaliselt muuta Muhu rattamarsruute. Jätkuvalt peame ülioluliseks Muhu heakorra kõrge taseme säilitamist nii avalikus ruumis kui ka külade-kodude tasandil – parimate tunnustamiseks taastame heakorrakonkursi.

Muhulaste heaolu

* **Lapsed ja haridus.** Suurendame laste sünni- ja ranitsatoetust. Jätkame laste huvihariduse toetamist. Peame oluliseks Muhu Põhikooli head varustatust kaas-aegsete ja õppeprogrammidele vastavate õppevahenditega. Muhu kool ja lasteaed peavad olema meie identiteedi säilitajad ja kandjad. Peame vajalikuks jätkata ja suurendada läbi valla-eelarve või stipendiumifondi toetusi meie andekatele ja hästi õppivatele õppuritele. Jätkame väljaspool Muhu õppivatele gümnaasiumi ja ametikoolide õpilastele eluaseme-toetuse maksmist.

Jätkata senisest aktiivsemalt tegevust täiskasvanukoolituse valdkonnas.

* **Vaba aeg.** Arendame edasi Vahtna puhkeala ja rajame Liivale spordihalli juurde valgustatud terviseraja (suusaraja).

* **Noorsootöö.** Muhu Noorte-

keskus saab oma tegevuse paremaks korraldamiseks ning heli- ja videostudio väljaarendamiseks uued ruumid Muhu Spordihalli juurdeehituses.

Noorte töökasvatuseks eraldame piisavalt vahendeid suvise laste töölaagri läbiviimiseks.

* **Sotsiaalne kaitse.** Viime lõpuni uue sotsiaalkeskuse ehitamise ja selle komplekteerimise. Uues hooldekodus laieneb pakutavate teenuste maht. Koostöös erinevate sotsiaaltöö valdkonna spetsialistidega toimub sotsiaalteenuste kvaliteedi parendamine, pöörates enam tähelepanu ennetustööle. Vana hooldekodu osa säilitatakse osaliselt vajaminevate sotsiaalpindadena ning ehitatakse välja ka täiendavad korterid.

* **Keskkond.** Planeerime valla-eelarvesse piisavalt vahendeid, et muhulased saaksid toetust puurkaevude ja nõuetekohaste heitveesüsteemide rajamiseks läbi riigi poolt läbiviidava Hajaasustuse programmi. Me ei toeta suurte tööstuslike tuulegeneraatorite püstitamist Muhusse, küll aga toetame väiketuulikute ja muude innovaatiliste taastuvenergiaallikate kasutamist Muhu vallas, sealhulgas Kesse- ja Viirelaiul.

* **Kultuur ja sport.** Jätkame taidkuskollektiivi ja treeningrühmade toetamist (ringijuhiteid, treenerite töötasud, transport, proovi- ja treeningruumid). Muhus peab iga inimene leidma võimaluse, tegelemaks sobiva ja meelepärase kultuuri- või spordialase tegevusega.

Tagame Muhu Muuseumi kui olulise Muhu pärandihoidja arengu.

Oleme uhked Muhu ja muhulaste üle!

IRL kandidaadid
101 Raido Liitmäe
102 Aarne Jõgi
103 Marve Järvi
104 Jaan Kesküla
105 Mihkel Ling
106 Meelis Mereäär
107 Hanno Naaber
108 Erkki Noor
109 Raul Pregel
110 Aino Rummel
111 Velli Saabas
112 Tiina Saar
113 Ain Saaremäel
114 Liia Saaremäel
115 Tiitu Saartok
116 Rein Saksakulm
117 Olev Vahter
118 Tarvi Valdmets
119 Triin Valk

Jätkusuutlik vald

Meid, Keskerakonna nimekirjas kandideerijaid, on kõige vähem, ent lubame valituks osutudes olla koostöövalmis teiste erakondade heade mõtete ja ideede teoks tegemisel ning püüame ka oma mõtteid ja seisukohti esitada ja kaitsta. Esitame siinkohal oma nägemuse valla praeguse ja edasise elu kohta.

Kogu Eestis riiklikult algatatud haldusreformi projekt praegusel kujul on toores ja läbi mõtlemata, selles pole edaspidine toimetehanism paika pandud, keegi ei tea, kuidas hakkab toimuma rahastamine ja kuidas jagunevad investeeringud, kuidas moodustatakse volikogu, toimub juhtimine jne. Maakondlikult välja pakutud ühe valla idee suurendab kindlasti äremaastumist. Elu ei tohi areneda ainult tõmbekeskuses (Kuressaares) ja selle lähiumbruses. Areng peab jätkuma kogu maapiirkonnas ühtlases tempos. Kiireks liitumiseks puudub meie arvates igasugune põhjus, sest kuigi valimiste vahelisel perioodil on vallale pandud riiklikud kohustused suurenenud ja nende täitmiseks riigilt saadav rahaline kate vähenenud, on vald neis rasketes tingimustes maakonna teiste valdadega võrreldes hästi toime tulnud. Täname vallavalitsust ja volikogu tubli töö eest. Vald on seni olnud jätkusuutlik.

Meie erakonna peamine sõnum ongi: jätkusuutlikul kursil edasi! Edasine areng peab toimuma selliselt, et ükski eluvaldkond ei jääks rahalise katteta. Tulevased investeeringud peavad olema äärmiselt läbimõeldud. Tuleb püüda valda tuua võimalikult palju projektirahasid ja neid mõistlikult kasutada.

Valla elanike arv ei ole küll viimastel aastatel katastroofiliselt vähenenud, aga siiski on suureks mureks elanike vananemine. Noori lahku nii mandrile kui välismaale, kuna siin pole piisavalt töökohti ega elamisväärsset palka. Vald ei saa küll töökohti varrukast võtta, kuid investeeringutega ettevõtlust toetades oleks võimalik veidi olukorda parandada.

Noortekeskus tegutseb aktiivselt, kuid on kuulda, et just noortekeskuse külastamise eest väljakasvanud noored kurdavad kooskäimise koha puudumise üle. Kunagi oli Aki baar väga populaarne ajaveetmise paik, kuid praegu pole vallas aastaringsest tegutsevat kohvikutki. Ka kasutuseta seisvale Piiri kultuurimajale tuleks jälle elu sisse puhuda. Piiri võiks saada kohaks, kus kõik soovijad (noortest pensionärideni) saaksid oma üritusi, koosistumisi, külapidusid ja kokkusaamisi korraldada.

Peatselt valmib uus hoone hooldekodule, sotsiaaltöö on Muhus hästi korraldatud. Sotsiaaltoetuste süsteem toimib ja samuti ka vanurite koduhooldus. Kuid sotsiaalvaldkonnaga haakub üks mõte. Inimese surmaga lõppeb tal võimalus sotsiaalabiks. Hea oleks, kui matuse korraldajad vajadusel valla kaudu tasulist hauakaevamisteenust tellida saaksid.

Tervishoius tuleks omavalitsusel Muhu Perearstikeskust toetada, et ruumid uutele atesteerimisnõuetele vastaksid ja muhulastel oma saarel ka edaspidi arstiabi saamise võimalus oleks.

Teede korrashoid vallas on paranenud, kuid ikkagi leidub auklikke kruusakatteta teid, mis vajaksid remonti. Teid tuleks ka edaspidi vastavalt vajadusele tolmuvabaks muuta ja võimalusel mustkatte alla viimiseks raha taotleda. Praegu on aktuaalne Piiri-Liiva kergliiklustee rajamine, lähimas tulevikus peaks kergliiklustee läbima kogu Muhu saart.

Kultuuri ja spordi rahastamine peaks veidi suurenema, sest kõik on kallimaks muutunud - ürituste korraldamine ja sportimisvõimaluste olemasolu on üks tähtsamaid elukvaliteedi näitajaid. Tahame ju kõik, et Muhus oleks hea elada.

Samuti on tähtis, et Muhu Põhikoolis antav haridus ja huviringid oleksid jätkuvalt heal tasemel.

Niisugused olid meie mõned mõtted. Viime ühiselt elu Muhus jätkusuutlikult edasi!

Keskerakond

Tark ei torma

Eesti Reformierakonna 2013.a. kandidaadid valimistel on
 125 Jaana Palu
 126 Imre Sooäär
 127 Olaf Orgse
 128 Arvo Vaga
 129 Tarmo Jõelett
 130 Toomas Rohtlaan
 131 Jan Jürjestaust

Me tahame kaasa aidata, et Muhumaal

- leidub piisavalt töökohti ja väljakutseid kohalikule ja ka spetsialistidele väljapoolt tänu väikeettevõttele

- on loodud võimalused täiskasvanute täiend- ja ümberõppeks

- on korraldatud jalgrattateed ja matkarajad

* * * * *

Valla juhtimine ja omavalitsusreform

Toetame Muhu jätkamist iseseisva vallana ja mitmekülgset koostööd suure "Saaremaa vallaga", vajadusel võimalus ühineda vabatahtlikult. Tark ei torma.

Toetame senise vallavanema jätkamist ja majandus- ning juhtimiskogemustega spetsialistide kaasamist Muhu Vallavalitsuses ja volikogu komisjonides.

Vajadus tõsta külvandemate motivatsioone ja võimalusi.

Vajadus parandada vajaliku info kättesaamist valla kodulehelt (ehitusinfo, teenused nii vallalt kui eraettevõtelt jne)

...

Majandus

Toetame ja parandame koostööd vallas tegutsevate ettevõtete ja soodustame uute firmade tulekut Muhusse.

Vajalik kortermaja ehitamine Liivale.

Seisame selle eest, et säiliks kõik siiani Muhus pakutavad teenused (perearst, apteek, postkontor jne).

Koostöös riigiga jätkame teede ehitamist ja hooldamist. Peame vajalikuks riigile kuuluvate kruusateede soolatumist täies ulatuses.

Suuname rohkem eelarvevahendeid teede remondile ja hooldusele.

- on vallateed läbitavad igal aastaajal

- ei ole suuri tööstuslikke tuulegeneraatoreid, sest Muhumaa peamine väärtus on puhas ja visuaalselt risustamata looduspilt ja just selle väärtusega me tahame eristuda nüüd ja igavesti.

Toetame praegust vallavanemat ja Muhu valla jätkuvat püsivust iseseisva saarvallana, sest Muhu vald areneb õiges suunas, käimasolevat investeringut on kogukonnale jõukohased ja tõstavad saare väärtust nii püsielukohana kui ka puhkuse veetmise sihtkohana.

Reformierakonna nimekirja nimel Jaana Palu

* * * * *

Hoiame meie metsaradasid. Koostöös riigiga leiame võimaluse valla kohustuslikuks teavitamiseks metsafirma poolt enne raieloa andmist, et vald oleks teadlik, kes, kus, millal.

Kiirendame kaevandusloa taotlemist Koguva karjäärile. Leiame parima lahenduse Päelda karjääri kasutamisele.

Leiame võimalusi sadamate ja lautrikohtade parandamise jätkamiseks.

Pöörame väga suurt tähelepanu heakorrale Muhu vallas.

...

Haridus

Aitame hoida Muhu Põhikooli head taset.

Pöörame rohkem tähelepanu lasteaias toimivale.

...

Sotsiaal

Toetame vajadusepõhist toetus- ja hooldussüsteemi.

Toetame valmivas hooldekodus erinevate teenuste arendamist ja pakkumist kõigile valla eakatele inimestele.

...

Kultuur, sport, noorsootöö

Leiame parima lahenduse kultuuri-, spordi- ja noorsootöö juhtimisele ja rahastamisele.

Koolisporti igakülgne toetamine. Võimalusel treenerite leidmine ja motiveerimine.

Abistame ja toetame erinevate kultuuri- ja spordiürituste organiseerijaid.

...

Mõtteid palju, leheruumi vähe

Reformierakonna nimekirja nimel lisanud Arvo Vaga

- Keskerakonna kandidaadid:
 120 Ivi Tammeaid
 121 Urmas Laaneväli
 122 Triinu Lang
 123 Eve Suurkivi
 124 Vassel Müürisepp

Kohaliku omavalitsuse volikogu valimisteks moodustati kaks jaoskonnakomisjoni: Hellamaa ja Liiva. Hellamaa jaoskonnakomisjoni esimeheks nimetati Tiina Jõgi, liikmeteks Reet Kadakas, Pille Keerd, Vello Lauge, Kai Smirnov. Asendusliikmeteks Aime Marksa ja Külli Ausmeel. Liiva jaoskonnakomisjoni esimeheks nimetati Reet Hobustkoppel ja liikmeteks Elve Abe, Heiske Tuul, Viive Ling, Malle Mätas. Asendusliikmeteks Silvi Jürjestaust ja Arnek Grubnik.

Milliseid mängemängisite teie lapsepõlves?

Vihmastel ja tuulistel sügis-õhtutel on paras aeg heita korra pilk tagasi nooruspõlve, mil rohi oli rohelisem ja taevas sinisem. Kas poleks tore meenutada, milliseid vahvaid mängemänge omal ajal mängitud sai, miks mitte ka oma meenutusi jagada. Selleks on nüüd hea võimalus, kuna Eesti Rahvaluule Arhiiv on algatanud kultuuripärandi aasta puhul lastemängude kogumise võistluse.

Rahvaluule Arhiivi mängu-uurijad paluvad teie abi, et koguda kokku ja kirja panna kõik Eestis mängitud ja mängitavad mängud. Eriti teretulnud on mängukirjeldused täiskasvanutelt ja noortelt, kel ehk kõige kiirem mänguaeg seljataga. Oodatakse nii meenutusi lapsepõlve mänguvõimalustest, -paikadest ja -seltkondadest kui ka mängukirjeldusi ja -õpetusi.

Lastemängude kogumise võistlus kestab kultuuripärandi aasta lõpuni ning töid saab esitada Eesti Rahvaluule Arhiivi uue kogumismooduli Kratt kaudu aadressil <http://kratt.folklore.ee/>.

Lisainfot võib saada kogumise võistluse koordinaator ja mängu-uurijalt Astrid Tuisult telefonil 521 2457 või e-posti aadressilt astrid@folklore.ee

Õpetajaharidus tuleb muuseumis kasuks

30. augusti Õpetajate Lehes pajatas Meelis Mereäär Muhu muuseumist, Muhu elust-olust ja sellest, et muhulased igas olukorras toime katuvad tulla. Tiina Vapper küsis veel nime, pillimängu jm huvitava kohta.

Suur tänu Ellen Äkkele, kes andis teada septembrikuu *Muhulases* avaldatud pildil olijad. Tegemist on siis Liiva kooli 6.klassiga 1945.aastal. Pildil on esimene Johanna Abe, Helju Metsaalt, Leida Vokk, Ermiine Saar, Aino Allik, Laine Vaga, Asta Hallikäär, Endla Äkke, Salme Tuulik, õpetaja Klaudia Leiner, Alma Vaga ja Maimu Vokk.

Tänase pildi tõi muuseumisse Margareta Kolk. Pilt on kolhoosiajast 60.aastatel, kui kolhoosis oli veel põllutöölisi. Veel mõni aasta ja need neiud-naised, kes muidu oleks pidanud põllul tööd tegema, olid kõik Rahvakunstimeistrite koondise „UKU“ liikmed. Pilt on ilmselt tehtud Kantsi küla juures. Margareta teab pildil olijatest järgmisi: ees paremalt esimene Selma Linnupõld, teine Väike Prii, taga vasakult Leida Maripuu ja Elli Saar ja noormees peaks olema Nööbi nimeline. Kui keegi tunneb veel kellegi ära, siis palume jälle teatada kas *Muhulase* toimetajale või otse muuseumisse telefonil 454 8872 või 501 1566.

Kuidas pääses valgus tuppa

Eesti rehetas oli pime. Välisvalgus pääses sisse uksest ja palgi sisse jäetud august, mis talvel tuli sulgeda. Tuule eest võidi kaitsta ka sea põiega. Kirikutel olid mõistagi klaasitud aknad ja seega oli aken muhulastele tuttav juba Liiva kiriku valmimisest peale 13. sajandist alates.

Kui nende rehetoa seinas olevate aukude ette klaase oli võimalik hankida, siis esialgu oli aken ikkagi ühe palgi laiune. 20. sajandi alguses mäletati veel kahe ruuduga akent. Ruudud hakkasid kahekaupa lisanduma ja enne Teist maailmasõda olid majadel reeglina kuue ruuduga aknad. Kuue ruuduga akende jaoks olla pidanud algul mõisast luba küsima. Küllap siis ka esimeste klaasitud akende jaoks. Aitadel olid tavaliselt nelja ruuduga aknad. Akendega aidad on üldiselt Muhu magadislaute eripära. Mujal aitadele aknaid ei tehtud: aidas ju ainult magati ja varanduse hoidmiseks oli turvalisem aken-deta ait. Kallaste Munskal oli koguni kolme aknaga magadislaut. Muhulased ise ütlesid selle kohta, et muhu tüdrukud tahavad ikka noormehi enne sisse-laskmist üle vaadata. Noormehed tegid tüdrukutele aga vahest sellist nalja, et katsid

akna kinni, nii et magaja ei teadnud midagi sellest, et suur valge juba väljas.

Toa aknaid nimetati asukoha järgi esi- ja taguaken. Akna auk raiuti maja ehitamisel kohe täies suuruses välja.

Esimese maailmasõja ajal, kui tuli aknaid katta, ilmusid mõnele poole ka aknaluugid. Aknaid kaeti ka roomattidega. Suurte klaaspindadega aknad ilmusid uutele häärberitüüpi majadele juba enne sõda. Koguva Välja uue elumaja jaoks enne sõda varutud aknad kauples Juhan Smuul endale ja neid võib praegugi Toomal näha.

Ustest

Koguva Toomal imestavad külastajad alati uste väiksuse üle, tehes järelduse, et ka inimesed olid nii väikesed. Tegelikult olid inimesed 19. sajandil ainult veidi lühemad kui praegu. Uste suuruse määras ära mitu asjaolu. Saagi hakati kasutama laiemalt alles 20. sajandil. Enne seda lõhestati laud kirvega ja suured ukseid oleksid olnud nii rasked, et nad poleks puusagaratel hästi vastu pidanud ja oleksid ka inimeste jaoks rasked kinni-lahti panna olnud. Peale selle oli parem, kui uks oli väike – külma tuli väikesest uksest

vähem sisse kui suurest. Muhus on ka puudust alati puudus olnud, seetõttu kasutati ära ka kõik väikesed lauajupid, millest kujundati kauneid mustreid, mida kaunistati ka värvidega. Musta saitahma ja värnitsat segades, valget nimetati tsink-valge või tinavalge. Punane värv oli ooker. Värvid olid ilmastikule hästi vastupidavad.

Meistritest

Kantsi Padaaite Vassili Väli (1906-) käis enne Teist maailmasõda suvel mandril ehitustööl. Talvel tegi tellimise peale uksi ja aknaid. Ka Mihkel Ling (s 1864. aastal Laheküla Lepikul) tegi talvel puutööd, sealhulgas ka uksi, aknaid tellija materjalist.

Nõmmküla Kättraniidi Matvei Pallase (s 1875-1953) suvine töö oligi uste ja akende tegemine ehituste jaoks. Talvel tegi ta vokke. Kokku oli neid saanud 70. Mihail Metsaalt (1872-1957) teenis akende ja uste tegemisega leiba Kundas ja selle ümbruses.

Mõegaküla Uuetoa Johann Pallasmaa (s 1902) tegi samuti talvel uksi ja aknaid.

Kindlasti oli selliseid meistreid enam. Muuseum on väga tänulik, kui teadjad/mäletajad ka meile neist teada annavad.

Eda Maripuu

Vanu pilta Muhust

Õnn kaasa kooliteele!

Muhu Põhikoolis alustasid oma kooliteed esimese klassi õpilased:

I rida (vasakult): Hiie Mägi, Anni Suprudko, õp. Karina Kütt, Grettel Äkke, Anna-Lisa Kollo, **II rida:** Iris Sepping, Robert Pink, Mikk Maltis, Teffe Jürjestaust, Heili Maisalu, Jakob Vapper, Karl Aleksander Öispuu, Katarina Tikka.

Õige aeg õppida rahatarkust

Rahaasjade korraldamise ja finantsteenustega puutume kokku iga päev, näiteks toidupoes pangakaardiga makstes või ülekanedega arveid tasudes. Aeg-ajalt võib ette tulla ka vajadus laenu võtta või säästudele turvalist kasvuvõimalust leida.

Oluline on osata oma rahaasjades arukaid valikuid teha. Arukad valikud saavad alguse mõistmisest, et rahaasjade planeerimisega tuleb regulaarselt tegeleda. Teiseks on vaja teadmisi – kuidas oma tulud-kulud tasakaalu viia, kuidas valida just enda vajadustele kõige paremini sobivaid pangateenuseid ja kust rahaasjadega ummikusse sattudes abi küsida.

Eesti Pangaliidu, Finantsinspektsiooni ning Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsiooni ANDRAS eestvedamisel toimuvad täiskasvanud õppija nädala raames üle Eesti ligi 130 rahatarkuse koolitust, mille eesmärgiks on anda finantsalaseid teadmisi ja näpunäiteid igapäevaeluks. Seda enam, et uuringute kohaselt peab vaid pool eestimaalastest oma teadmisi selles valdkonnas piisavaks. Võtame lihtsa näite: te tahate osta arvu, kuid teil pole praegu selleks raha. Kuidas te toimite? Hakkate koguma, laenate vajaliku summa sõpradelt või võtate kiiralaenu? Millised on iga variandi plussid ja miinused ning milline variant on kõige kasulikum just nimelt teie jaoks?

Kokku on pandud programm, mis aitab teil oma eelarvet planeerida, teha mõistlikke valikuid raha kasutamisel ja paremini mõista arvukaid finantsteenuseid.

Muhu vallas toimub koolitus **17. oktoobril kell 18.00** Muhu Põhikoolis. Eelregistreerimine telefonil 453 0672 või annika@muhu.ee

Koolitused on osalejatele tasuta.

Muhumaa keskel olev 1832.aastal ehitatud endise kirikumõisa puidust peahoone vajab mitte kohe, vaid otsekohe suuremat sorti abi, sest katus juba tõesti enam ei jaksa olla. Pakume sulle võimalust uute katusekivide omanikuks saamisel.

Saadaval on ca **7200 kivi**.
Hind koos paigaldamisega **3€ tk**.

Kivid jäävad muidugi selle maja katusele hoiule aga igaüks võib oma nime sinna ise peale kirjutada. Siis pole hiljem vaidlemist, et kelle oma ja kes on pärija.

Kes kõige rohkem kive saab, see on võitja.

EELK Muhu Katriina Kogudus
A/a 1120182988
Selgitusse - pastoraadi katusekivid

Uste ja akete näituse lõpetuseks

Muhu uste ja akete näitus Liiva kirgu pastoraadis oli ülal poole augustikuud ja septembri takkajärele. Põln see änam tiab mis turismi-ooaeg, aga eks sie olligid ennemini omadele inimestele tehtud näitus pisiksiks mietuletuseks, et nõuksid asju, mis meite esivanamad oo oole ja armastusega tein, ep maksa väga kerge käega tule piale viia ühtid, olga nad teese korra üsna väsin väljanägemisega puhas. Ühked asjad soab korda tiha ja seda oo sial pastoraadi tagatuas nüid koa sui läbi oolega õppetud.

Näituselt ja töötubadest oo selle

suiga läbi kõin änam kut poarsada inimest – ja nii palju rahvast põle pastoraat änam tükil aal näin. Suured tänud – pitkad paid kõikidele, kis omad varandused kottu näitusele töid ja nendele, kis neid voatamas köisid. Kis tahab, võib omad ukсед-aknad nüid kojo tagasi vädada, elistage aga Ligi Innale ja ju ta kamandab. Ja söuke mõte oo meitel koa viel, et kevade võiks järgmise nõukse näituse tiha ja see võiks olla emadepäeva puhul Muhu kätkitest ja titevooditest.

Näitusetegijate nimel

Koguva Laasu Kadri

Lugupeetud kirjandushuvilised,

Liiva Raamatukogu kutsub teid kontserdile „Lood ja laulud“!

8. oktoobril (teisip.) kell **17.00 Kuressaares**, Saare Maakonna Keskraamatukogu lugemissaalis (*II korrasel*): **raamatukogudele loodud kontserdikava „Lood ja laulud“**

Kontserdikava ühendab endas kirjanike ning muusikute loomingu. Kõlavad eesti luuletajate (Betti Alver, Hando Runnel, Juhan Viiding, Indrek Hirv, Joel Sang, Ave Alavainu, Ernst Enno, Kristiina Ehin jt) tekstidele kirjutatud laulud ning proosa- ja luulepalad nii eesti- kui ka maailmakirjandusest (Viivi Luik, Artur Alliksaar, Karl Ristikivi, Kurt Vonnegut, Alessandro Baricco, Tuuli Velling jt).

Kontserdil esinevad **Tuuli Velling (Taul)** ja **Teet Velling**.

Kontsert kestab 1 tund ja 15 minutit. *Kontsert on tasuta*

Rendibuss (*R. Nau*) väljub Hellamaa Külakeskuse juurest kell 15.45 marsruudil Hellamaa bussipeatus – Liiva Raamatukogu (raamatukogu juurest väljub kell 16.00) – Kuressaare ja tagasi.

Osatasu edasi-tagasi sõidu eest igal osavõtjal 4 - 5 eurot, mille palume maksta sularahas bussis.

Palun osavõtust võimalikult kiiresti ette teatada Liiva Raamatukogu telefonil 45 30686 või mobiilil 5563 5245 (*Erika*).

Olete oodatud!

Kodanikuaktivistide võrgustiku loomine

12. oktoobril algusega **kl 12.30** toimub Viljandis Sakala keskuse suures saalis Kogukondliku Poliitika konverents. Konverentsi eesmärgiks on erakondade välise poliitiliselt aktiivsete kodanike võrgustiku loomine. Kogukondliku Poliitika Konverentsil võtavad sõna sõltumatud poliitiliselt aktiivsed kodanikud üle Eesti. Konverentsi lõpus toimub ajurünnak loodava võrgustiku ühistegevuse osas. Konverentsil osalemine on tasuta. Registreerimine <http://bit.ly/kopoko>

LEADER-programmist raha taotlemine 4.-8. novembrini

Vt <http://www.sk.ee/leader-programm-ja-taotlemine/> programm-ja-dokumentid/

Metsandus:

Müüme küttepuid pikku-sega 0,3 - 3 meetrit. Hind alates 28 eurot ruum; eraldi saada ka kase, tamme ja saare halgusid, samuti okaspuud.

Pakume kompleksiga küttepuid saagimis- ja lõhkumisteenusena.

Müüme servamata saematerjali ja planku: mänd, haab, lepp,

saar ja tamm

· Raietööde teostamine koos oksa koristusega, Lankide märkimine, Metsamajandamiskavade tellimine.

· Piirisihtide puhastamine. Ostame parima hinnaga raieõigusi, metsamaad ja metsamaterjali.

Müüme sõelutud mulda, graniitkive, liiva ja killustikku. Erinevate masinate ja seadmete **rent**.

Vaata ka www.muhuvarahaldus.ee

OÜ Muhu Farmid

- Ostab ja võtab rendile põllu- ja karjamaad.

- Pakume tööd lüpsjale ja karjakule.

Info tel: 5345 5445
kristjan.aaso@gmail.com

6.-9. novembril Muhu, Orissaare ja Põide vallas:

* Korstnapühkija Andi Vaha (kt. nr 054719) teenustööd, koos redeliga! Korstende ja küttekollete parandustööd.

Lisaks saab tellida: Ilu- ja viljapuude lõikuse ja pügamine, haljastuse rajamine ja hooldamine: muru niitmine, trimmeritööd; kalmistute hooldus, kalmu kujundus; teeäärte niitmine; transport kaubikuga, kolimisabi.

info: AK Getmer OÜ
518 7614; 56 68 4705
e-mail: akgetmer@gmail.com
Kingi perele rahulolu ja vaba aeg!

* **Ostan või üürin väikese korteri või maja Muhumaal.** Tel. 50 72 533.

* Pakume **puulõhkumisteenus** halumasinaga, samas müüa **küttepuid**. Tel. 5340 8138 Rein

* **Igal kolmapäeval kl 19** Muhu spordihallis aeroobika. Info 50 37 407.

* Muhu-Hellamaa Maanaiste Selts kutsub näputöö-neljapäevadele alates 3. oktoobrist **igal neljapäeval kl 15-19** Hellamaa Külakeskuses. Osalustasu 1 euro. Tule ja teeme koos talveks plaane!

Kirikuteated**EELK Muhu kogudus**

Teenistused Muhu Katariina kirikus **pühapäeviti kell 11.**

Koguduseõpetaja Aare Luup, tel 56 903 327; muhu@eelk.ee

EAÕK

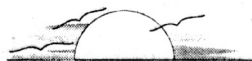
Ülempreester Andreas Põld tel. 45 33 743, mob. 56 606 703
e-post andreas@eoc.ee

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkus

24. septembril 83-aastane **Johannes Meema.**

Tunneme kaasa omastele!

Talvekuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Salomonias Õue 96 (11.11)
Elviine Soop 91 (13.11)
Liine Rannama 90 (23.11)
Armilde Ausmeel 87 (11.11)
Fride Saksakulm 87 (16.11)
Aino Saksakulm 87 (29.11)
Aralt Hobustkoppel 85 (9.11)
Asta Mägi 82 (14.11)
Aino Veski 82 (25.11)
Estrid Põlluäär 82 (29.11)
Ellen Roi 81 (24.11)
Aino Äkke 81 (25.11)
Helmüt Noot 81 (27.11)
Manivald Auväärt 80 (15.11)

Kaimo Umal 75 (30.11)
Juta Vaher 65 (21.11)
Kaarel Tuuling 60 (11.11)
Jüri Metsaalt 60 (29.11)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Alates 1. oktoobrist teenindab Eesti Energia kliente Kuressaares Eesti Posti postkontoris aadressil Torni 1.

Muhu Vallavalitsuse kassa on suletud 11. - 17. novembril.

Makseid on võimalik tasuda Muhu Vallavalitsuse arvele 1120228703 (Swedbank).

Collester OÜ**Autoremont**

Kere, veermiku ja mootori remontitööd

Varuosade tellimine
Sildade reguleerimine
Rehvitööd
Piduristend

Heitgaaside mõõtmine
Kerevenituspink

Diagnostika
Klaaside vahetus

Võimalik ka ise meie juures oma autot remontida

Töökoda asub Soonda külas vanas lauda kompleksis.

Ehitusteenused

Ekskavaator-laaduri teenus
Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus

Avant 520:
Laadimiskopp
Muruniiduk (ketid või terad)
Ekskavaator
Pinnasesilur
Pinnase kobestaja

Võimalik rentida koos juhiga või ilma.

5067 502 - paavo@collester.ee
5273 775 - alan@collester.ee

Kui teil on aega vähe, siis tuleme ise autole järele, teeme korda ja toome pärast tagasi.

Pakume ka treilerveo teenust uue Brentexi treileriga.

Novembri Muhulase materjalid on teretulnud **30. oktoobri** õhtuni.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub üks kord kuus.
Internetis www.muhu.ee - Uudised
Trükkinud Print Grupp 450 eks.
Hind **30** eurosent